Náučný chodník Lodný mlyn a jeho okolie

Kraj:	Nitriansky
Okres:	Komárno
Geomorfologická jednotka:	Podunajská rovina
Geologická jednotka:	neogénna panva
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Kolárovo, Kostolné námestie a pešo Mostovou ul. k severovýchodu 850 m
Východisko:	Kolárovo, vodný mlyn
Trasa:	Kolárovo: vodný mlyn – Žabí hrad – sútok Malého Dunaja a Váhu – vodný mlyn
Dĺžka, prevýšenie:	1,8 km, prevýšenie 5 m
Čas prechodu:	1 h
Počet zastávok:	8
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, historické, kultúrne, vodohospodárske

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: 2023

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave (2023).

Textový sprievodca: nie je; informačné panely > .PDF

Kontakt: Občianske združenie Spolok Vodný mlyn Kolárovo, Dolná 19, 946 03 Kolárovo, tel. 0908 781 146

Poznámka: Texty informačných panelov sú v slovenskom, maďarskom a anglickom jazyku.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie, v jeho závere odporúčame návštevu múzea lodného mlynárstva a ďalších objektov skanzenu v areáli vodného mlyna.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Kolárovo. Mesto na juhozápadnom Slovensku severozápadne od Komárna v centre Podunajskej roviny vo východnom okraji Žitného ostrova pri ústí Malého Dunaja do Váhu; do roku 1948 zvané Guta. Prvýkrát sa písomne spomína v roku 1268 ako osada, vtedy ležiaca na ľavom brehu Váhu, vo vlastníctve Ostrihomského arcibiskupstva, ktorému patrila až do roku 1848. Severne od dnešného intravilánu v roku 1349 dala kráľovná Mária z Anjou postaviť na ochranu obchodných ciest a brodov drevo-zemný **Hrad mieru** (Békevár) či **Žabí hrad** (Békavár), ktorý v časoch tureckej hrozby v 16. storočí prestavali na pevnosť so štyrmi nárožnými baštami. Dobytá bola za Rákociho povstania kuruckým generálom Jánom Bottyánom v júli 1708. Jej zvyšky spolovice zlikvidovala novodobá výstavba protipovodňovej hrádze. V roku 1551 osada už v novej (súčasnej) polohe mala práva trhového mestečka, obyvateľstvo sa venovalo najmä poľnohospodárstvu. Po roku 1945 sa tu rozvinul priemysel, v roku 1986 sem z Považskej Bystrice presunuli výrobu mopedov Babetta (zanikla koncom 90. rokov 20. storočia). Pre svoju polohu na sútoku riek sídlo často ohrozovali a ničili povodne – katastrofálnou povodňou v roku 1965 bolo najviac poškodeným v regióne. Po jeho obnove ako počtom obyvateľov najväčšia obec v štáte získalo v roku 1967 štatút mesta. Pamiatkami sú okrem historických sôch a pomníkov barokový farský rímskokatolícky kostol Nanebovzatia Panny Márie z roku 1724, postavený na mieste vyhoreného gotického kostola, do 50. rokov 20. storočia opevnený múrom so strieľňami a nárožnými baštami zo 17. storočia, a replika lodného mlyna (viac v samostatnom hesle).

Lodný mlyn a múzeum lodného mlynárstva v Kolárove. Kópia dunajského lodného vodného mlyna z Radvane nad Dunajom, ktorý zhorel koncom druhej svetovej vojny ako posledný z kedysi hojne sa vyskytujúcich lodných mlynov na väčších tokoch na južnom Slovensku. Bola vyrobená v rokoch 1980 – 1983 v Slovenských lodeniciach v Komárne v spolupráci s Fakultou architektúry Slovenskej technickej univerzity v Bratislave v rámci pamiatkovej akcie Plávajúci vodný mlyn na Dunaji zo 70. rokov 20. storočia. Ako muzeálny exponát mlyn zakotvil nie, ako bolo plánované, v Radvani n. D., ale v zimnom prístave v Komárne, odkiaľ bol v druhej polovici 90. rokov 20. storočia remorkérom prevezený do Kolárova na breh Malého Dunaja povyše jeho vtedajšieho ústia do Váhu. Neskôr bolo koryto Malého Dunaja v rámci zabezpečenia protipovodňovej ochrany mesta preložené severnejšie, a teda mlyn kotví dnes na stojatej vode v jeho starom koryte. Vlastník objektu, miestne mimovládne združenie, okrem opráv a údržby mlyna zveľadil okolité prostredie dobudovaním mosta pre prístup z Kolárova, skanzenu, krčmy, náučného chodníka. Prístupový drevený krytý most na agátových koloch, postavený v roku 1992 na základe výpovedí pamätníkov pôvodného mosta

zničeného v polovici 20. storočia tiahnucimi ľadovými kryhami, je svojou dĺžkou 86 m a celodreveným prevedením stredoeurópskou raritou. Vlastný plávajúci (lodný) mlyn pozostáva z dvoch plavidiel, medzi ktorými je umiestnené široké mlynské koleso s dvadsiatimi lopatkami. Na väčšom z člnov je inštalované mlynské zariadenie, pre stojatú vodu nevyužívané. V okolí mlyna vznikla expozícia poľnohospodárskych strojov a drobných hospodárskych objektov, z ktorých výnimočným je zariadenie na výrobu rybárskych sietí zo začiatku 20. storočia, vtedy vyvážaných do 28 krajín sveta. Unikátny lodný mlyn, ktorý je národnou kultúrnou pamiatkou, slúži ako múzeum lodného mlynárstva, a to v sezónnych otváracích hodinách (leto 10 – 17 h, zima 13 – 17).

Malý Dunaj. Ľavostranné rameno Dunaja s dĺžkou 128 km, odbočujúce z hlavného toku poniže Zimného prístavu pri Slovnafte v Bratislave-Ružinove a ústiace do Váhu severovýchodne od Kolárova. Sčasti úzko lemovaný lesnou či stromovou vegetáciou preteká mnohými voľnými meandrami v centrálnej časti tektonicky poklesávajúcej Podunajskej roviny nížinnou mierne zvlnenou poľnohospodárskou (poľnou a lúčnou) krajinou. Spolu s Dunajom a Váhom vytvára najrozsiahlejší riečny ostrov v Európe, **Žitný ostrov**, s dĺžkou 84 km a šírkou až 26 km, ktorý je jednou z najväčších zásobární pitnej vody v strednej Európe. Úpravami boli od neho oddelené viaceré jeho ramená a skrátené meandre, jeho vodou sú napájané kanály. Väčšími prítokmi sú: Šúrsky kanál, Biela voda, Čierna voda a Klátovské rameno. Priemerný prietok pri Trsticiach asi 20 km nad ústím je necelých 30 m^3/s. Krajina Malého Dunaja predstavuje z prírodovedného hľadiska jedinečné územie – lokálne zvyšky lužných lesov obývajú líšky, srnce, jelene, vydra riečna, ondatra pižmová, skokany (rapotavý a zelený), labuť veľká, volavka popolavá, bocian biely, kačica divá, lyska čierna, brehy rieky lemuje chránený kosatec žltý, rozsiahle porasty trsti obyčajnej, pálky veľkej a vysokých ostríc, v pomaly tečúcich častiach toku sa vyskytuje vzácna leknica žltá. Biotopy Malého Dunaja sú chránené ako územie európskeho významu Malý Dunaj (súčasť sústavy Natura 2000). Charakter krajiny dotvárajú miestami na brehoch rieky zachované hlavové vŕby – v dôsledku ich dlhoročného orezávania v zimnom období je ich kmeň v hornej časti rozšírený s početnými konármi –, štyri vodné mlyny (verejnosti prístupné), malé vodné elektrárne. Územie je pre svoj prírodný charakter a mierny spád toku veľmi atraktívny pre rekreáciu (vodná turistika, cykloturistika, rybárčenie).

Podunajská rovina. Rozsiahly geomorfologický celok na juhozápade Slovenska pozdĺž Dunaja medzi Bratislavou, Patincami, Novými Zámkami, Sereďou, Sencom a Pezinkom zaberajúci nivu Dunaja a jeho prítokov s časťou ich terás. Na krátkom úseku na severozápade susedí s Malými Karpatmi, inde len s Podunajskou pahorkatinou. Za Dunajom, ktorý tvorí slov.-maď. štátnu hranicu, rovina zväčša pokračuje s výnimkou dvíhajúcej sa pahorkatiny východne od ústia Mošonského Dunaja (južne od Čičova). Toto rovinné územie s lokálnymi plytkými depresiami či drobnými nevysokými terénnymi vlnami v nadmorských výškach 106 – 164 m budujú holocénne nivné alebo pleistocénne terasové riečne naplaveniny (hlinité, ílovité, piesčité a štrkovité sedimenty) miestami prikryté ostrovčekmi viatych pieskov (napr. Senec, Sereď, Vozokany, Veľké Kosihy) či spraší (napr. Hurbanovo). Juhozápadná polovica Podunajskej roviny medzi Dunajom, Malým Dunajom a dolným tokom Váhu predstavuje **Žitný ostrov**, ktorý je mohutným starým agradačným valom Dunaja. Z jeho centrálnej, najvyššej, časti sa kedysi Dunaj skĺzol do susedného nižšie položeného územia a tá – ako najsuchšia v zamočiarenom okolí – bola využitá pre osídlenie a dopravné línie. Po svojom presune Dunaj pokračoval v tvorbe nového agradačného valu, ktorý je osou svojrázneho územia so sústavou dunajských riečnych ramien a akumulačných depresií medzi nimi. Pre tvarovú i vývojovú podobnosť s normálnymi riečnymi deltami sa táto podunajská oblasť nazýva **vnútrozemskou deltou**. Vyvinula sa ešte pred zásahmi človeka do prirodzeného hydrologického režimu Dunaja pod miestom jeho prerezania sa cez Karpaty a jeho vstupom do tektonicky poklesávajúcej severozápadnej časti Malej dunajskej kotliny, v ktorej rieka pre spomalenie svojho toku sedimentovala veľké množstvo štrkov a štrkopieskov prinášaných najmä počas povodní zo svojho horného toku. Akumulácia dunajských štrkopieskov v oblasti tejto „delty“ dosahuje hrúbku od niekoľkých m pri Bratislave až do cca 600 m v gabčíkovskej depresii a tvorí obrovskú prírodnú zásobáreň pitnej vody, žiaľ, ohrozovanú v dôsledku priepustnosti sedimentov

kontamináciou nebezpečných látok z priemyslu a poľnohospodárstva. Podnebie je teplé a suché, zrážky dosahujú 500 – 600 mm za rok, z pôdnych typov najhojnejšie sú fluvizeme, čiernice a černozeme, v území tečie Dunaj, Malý Dunaj, Čierna voda, Dudváh, dolné toky Váhu, Nitry a Žitavy. Prirodzené hydrogeografické pomery boli od polovice 19. storočie človekom silno ovplyvňované za účelom maximalizácie poľnohospodárskej produkcie získavaním ornej pôdy na úkor zamokrených lúk ako aj ochrany pred povodňami, čo dokumentujú početné antropogénne formy reliéfu, napr. kanály (odvodňovacie, zavlažovacie), hrádze, stavidlá, prečerpávacie stanice. Veľmi cenné pre zachovanie biodiverziy v prevažne poľnohospodárskej krajine sú fragmentárne zachované lesy (lužné lesy a teplomilné panónske dúbravy), mokrade, druhovo bohaté nivné lúky a vodné biotopy.

Názvy informačných panelov

1. Náučný chodník Lodný mlyn a jeho okolie
2. Život vo vodách a mokradiach
3. Žabí hrad
4. Sútok Malého Dunaja a Váhu
5. Očarujúci život lúk
6. Dreviny a byliny lužných lesov
7. Živočíchy lužných lesov
8. Lodný mlyn

Guta

MAPA | TÉRKÉP | MAP
1

